

Warszawa, 03-04-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.7031.38.2023.AT

Pani

Barbara Nowacka

Minister Edukacji

ePUAP

Szanowna Pani Minister,

uprzejmie informuję, że od dłuższego czasu we wnioskach kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich pojawia się kwestia traktowania uczniów i uczennic pełnoletnich, związana ze stosowaniem w szkołach ponadpodstawowych art. 44e ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2022 r. poz. 2230 ze zm.; dalej: u.s.o.).

Powyższy przepis stanowi, że oceny są jawne dla ucznia i jego rodziców. Rodzice ucznia mają także prawo wglądu do jego sprawdzonych i ocenionych prac oraz dokumentacji dotyczącej egzaminów (art. 44e ust. 4 i 5 u.s.o.). Regulacje dotyczące szkół dla dorosłych, branżowych szkół II stopnia i szkół policealnych są bardziej precyzyjne – tu oceny są jawne dla słuchacza, a w przypadku niepełnoletniego słuchacza, również dla jego rodziców (art. 44u st. 2 u.s.o.).

Ministerstwo Edukacji Narodowej stało dotychczas na stanowisku, że dostęp do informacji o funkcjonowaniu czy trudnościach w szkole ucznia pełnoletniego mieści się

w ciążyącym na rodzicach obowiązku osobistego starania się o jego wychowanie¹. MEN tłumaczył, że możliwość wglądu rodziców uczniów do informacji o postępach w nauce dzieci – uczniów pełnoletnich ma uzasadnienie, ponieważ osoby te nie są jeszcze w stanie samodzielnie się utrzymać i uczą się w szkołach dla młodzieży. Szkoła, do której uczęszcza młodzież, nie jest zobowiązana do pozyskania zgody od pełnoletniego ucznia, aby przekazać jego rodzicom informację o ocenach. Jednocześnie podkreślono, że Minister Edukacji Narodowej stworzył regulacje prawne, zapewniające uczniom pełnoletnim możliwość decydowania o swoim statusie podczas pobierania nauki w szkole dla młodzieży².

Znacząca część uczniów i uczennic zapewne akceptuje fakt, że ich rodzice lub opiekunowie, chcąc zapewnić im wsparcie, zasięgają informacji o ich postępach w szkole. Zaangażowanie rodziców w sprawy szkolne ich dzieci stanowi normę społeczną, która nie ustaje w momencie osiągnięcia przez nie pełnoletności. Wyraźne są jednak głosy domagające się możliwości złożenia przez dorosłych uczniów oświadczenia o tym, iż nie wyrażają oni zgody na przekazywanie rodzicom informacji o ich sytuacji związanej z edukacją³. Brak zgody może mieć związek z konfliktem z rodzicami, ograniczeniem ich praw rodzicielskich, zerwanymi relacjami lub decyzją ucznia o samodzielnym życiu. Odpowiedzi udzielane RPO świadczą o tym, że w świadomości społecznej nastąpiła pewna zmiana i część dyrektorów szkół, dostrzegając granicę czasową istnienia władzy rodzicielskiej, respektuje treść takich zastrzeżeń.

Kwestia dostępu rodziców (opiekunów prawnych) do ocen ucznia pełnoletniego budziła wątpliwości już w 2012 r., czego dowodem jest korespondencja między Generalnym Inspektorem Ochrony Danych Osobowych a Ministrem Edukacji

---

¹ Powołano się na art. 133 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, nakładający na rodziców obowiązek świadczeń alimentacyjnych względem dziecka (również pełnoletniego), które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, oraz art. 135 § 2 ww. Kodeksu, zgodnie z którym wykonanie obowiązku alimentacyjnego względem dziecka może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o jego utrzymanie lub wychowanie.

² Pismo MEN z 27.01.2020 (DKO-WOK.053.6.2019.MT): zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji w sprawie praw uczniów pełnoletnich, złożonej 15 listopada 2019 r., <https://www.gov.pl/web/edukacja/petycja-zlozona-15-listopada-2019-r> (dostęp: 26.03.2024)

³ D. Sjargi „Czy uczeń pełnoletni powinien móc zastrzec dostęp do swoich ocen?” w Ł. Korzeniowski (red.) „Prawa ucznia w Polsce. Raport z badań” <https://raport.sus.org.pl/ebook.pdf> (dostęp: 26.03.2024)

Narodowej (<https://archiwum.giodo.gov.pl/pl/1520149/4906>). GIODO zaznaczył, że każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym. Prawo to nie może być ograniczane nawet w czasie stanów nadzwyczajnych (art. 233 Konstytucji RP). GIODO przypomniał także treść art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Organ zwracał uwagę na konieczność analizy problemu oraz podjęcie odpowiednich działań legislacyjnych dla zapewnienia lepszej ochrony danych osobowych pełnoletnich uczniów, z uwagi na skutki konfrontacji między prawami różnych grup. Postulował uwzględnienie sytuacji, gdy prawa rodzicielskie zostały ograniczone orzeczeniem sądu⁴. W odpowiedzi Ministerstwo Edukacji Narodowej podzieliło wątpliwości GIODO i zadeklarowało rozpoczęcie prac nad zmianą prawa oświatowego⁵.

W dniu 8 sierpnia 2014 r. GIODO przedstawił uwagi do projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Wskazał m.in. na lakoniczny charakter uzasadnienia regulacji, która uprawniała rodziców pełnoletnich uczniów nieuczęszczających do szkół policealnych albo szkół dla dorosłych do zapoznawania się z ocenami tych uczniów nawet wbrew ich wyraźnie wyrażonej woli. Prawodawca może ograniczać wolności i prawa jednostek, jednak powinno odbywać się to zgodnie z zasadami określonymi w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. GIODO zwracał uwagę na istotną nierównowagę między zakresem prawa do prywatności uczniów pełnoletnich uczęszczających do szkół policealnych albo szkół dla dorosłych, a pozostałych uczniów pełnoletnich. Obowiązkiem projektodawcy jest wykazanie, iż ta nierównowaga ma charakter celowy, niedyskryminujący i jest ona zgodna ze standardami konstytucyjnymi⁶. Uwagi GIODO pozostają aktualne.

W ostatnich latach znacznie zwiększyła się wiedza na temat praw i wolności przysługujących uczniom i uczennicom, a także presja na szkoły w zakresie ich respektowania. Należy jednocześnie dążyć do tego, aby dyrektorzy szkół oraz

---

⁴ Pismo GIODO z 10.02.2012, znak DOLiS-035-453/12/KS/9288, <https://archiwum.giodo.gov.pl/pl/1520149/4906> (dostęp: 26.03.2024)

⁵ Pismo MEN z 14.09.2012, znak DPN-1-UW-5009-8c/2012, <https://archiwum.giodo.gov.pl/pl/1520149/4906> (dostęp: 26.03.2024)

⁶ Pismo GIODO z 08.08.2014, znak DOLiS-033-267/14/TG/62019, <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/231056/katalog/231064#231064> (dostęp: 26.03.2024)

nauczyciele, działając w warunkach różnych oczekiwań ze strony członków społeczności szkolnej, nie byli zmuszeni mierzyć się ze sprzecznymi interpretacjami prawa oświatowego. Przepisy odnoszące się do udzielania rodzicom informacji muszą być zatem jasne. W konsekwencji, w mojej ocenie, powinny one uwzględniać zarówno odmienną sytuację prawną uczniów pełnoletnich, jak i skomplikowane relacje, które mogą mieć miejsce w rodzinie.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2023 r., poz. 1058), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o informację, czy do MEN również wpływają skargi związane z opisanym zagadnieniem. Będę wdzięczny Pani Minister za przedstawienie opinii w sprawie potrzeby zainicjowania prac legislacyjnych, które miałyby na celu lepszą ochronę danych pełnoletnich uczniów i uczennic wszystkich szkół ponadpodstawowych.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Pani Krystyna Szumilas

Przewodnicząca Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży

Sejm RP

ePUAP